

Korset och Kronan

Nr 25/2020

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

Kristen etik (1) Lag och evangelium

Kristendomen har två
huvuddelar: kristen lära
och kristet liv. Den kristna
etiken eller moralen
handlar om det kristna
livet. I en serie artiklar skall
jag gå igenom några viktiga
etiska frågor.

För att få den rätta
förståelsen för vad kristen
etik innebär måste man
först vara klar över vad
kristen tro och lära är. Sedan
måste man också förstå hur
den kristna etiken förhåller
sig till *etik i allmänhet*. Här
kommer den viktiga frågan
om Guds allmänna uppen-
barelse i naturen och
samvetet in. Gud har gett

Kyrkblad för S:t Martins och S:t
Petri församlingar, Evangelisk-Lutherska
Kyrkan i Sverige. Red. Sten Rydh.
Nr 25, 4 september 2020.

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

den naturliga lagen till alla
människor, och detta
innebär att det finns ett
nära samband mellan etik i
allmänhet och den kristna
etiken.

Både kristen lära och
kristet liv grundar sig på
Guds uppenbarelse. Den
allmänna uppenbarelsen i
naturen tillhör lagens
område, men den kan inte
visa oss vägen till himlen.
För detta behöver vi Guds
särskilda uppenbarelse i
Skriften. I Hebréerbrevet
heter det:

*I forna tider talade Gud
många gånger och på många sätt
till fäderna genom profeterna,
men nu i den sista tiden har han
talat till oss genom sin Son.
Honom har han insatt som
arvinge till allt, och genom
honom har han också skapat
universum (Hebr. 1:1f).*

Detta är uppenbarelsen

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

genom Guds Ord, Bibeln. I
denna uppenbarelse får vi
veta allt vi behöver om
vägen till himlen. Här finns
hela den kristna läran om
synd och nåd, förtappelse
och frälsning. Här får vi
veta att hela människo-
släktet har fallit i synd och
att denna synd skiljer oss
från Gud. Ja, på grund av
synden är varje människa
under Guds vrede och
förbannelse.

Detta är *lagens huvud-
budskap*. Lagen talar om allt
vad Gud har befallt, men
på grund av synden kan vi
inte leva i enlighet med
lagen som vi borde. När
lagen predikas på rätt sätt
visar den hur stor vår synd
är inför Gud och att det är
fullkomligt rättvist att Gud
straffar alla våra synder
med den eviga förtappel-
sen.

Men Bibeln har också uppenbarat att Gud i sin kärlek sände sin egen Son, Jesus Kristus, till försoning för varje människa. Detta är det underbara *evangeliet*, det glada budskapet om vad Jesus har gjort.

Han uppfyllde Guds lag i vårt ställe och bar straffet för alla våra synder. Så lär Bibeln en fullkomlig försoning för hela människosläktet. Jesu död och uppståndelse är därför kristendomens centrum. När Kristus uppstod innebar detta ingenting mindre än syndernas förlåtelse och en rättfärdiggörelse av hela människosläktet.

Bibeln säger: Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:2).

För att vi personligen skall få del av denna fullbordade frälsning har Gud instiftat *nådemedlen*. Utan dessa medel kan ingen människa bli frälst och salig. Nådemedlen är evangelium i Guds ord och sakrament, predikan, dopet, bikten och nattvarden.

I alla dessa medel bärs evangelium fram. Här förkunnas och meddelas rättfärdiggörelsen genom tron allena. Evangelium är det glada budskapet om att Gud skänker sin nåd och förlåtelse gratis och för intet för Kristi skull.

Lagen är däremot inget

nådemedel. Lagen är förvisso Guds ord till varje människa, men lagen kan inte ge oss nåd och förlåtelse. Lagen kan inte heller hjälpa oss att ta emot frälsningen. Vad är då lagen till för? Varför behöver vi lagen?

Här är det viktigt att förstå att Gud har gett oss människor sin lag till att användas på flera olika sätt. Vi brukar dela in detta i *lagens tre bruk* (tre olika användningar av lagen).

1. Lagen som en tygel

Det första bruket är att lagen är till för ordningen i samhället. Gud vill genom sin lag sätta en gräns för kriminella och se till att människor lever tillsammans på ett harmoniskt och fridfullt sätt. Därför har han hos varje människa inskrivit lagen i hjärtat.

Vi förstår av naturen att det är fel att ljuga, stjäla och mörda. Vi förstår att äktenskap, hem och familj är grundläggande byggestenar för varje välordnat samhälle. Vi förstår att det är rätt och riktigt att det finns sådana personer som regerar och leder landet, inrättar domstolar, skolor, sjukvård, polisväsen och försvar. Vi förstår också vikten av att människor lojalt lever som medborgare i enlighet med landets lagar och att de som bryter mot dessa lagar måste få sitt straff. Allt

detta ligger i lagens första bruk. Bibeln säger:

Vi vet att lagen är god, om man använder den rätt och inser att den inte är till för rättfärdiga utan för laglösa och rebeller, gudlösa och syndare, oheliga och oandliga (1 Tim. 1:8f).

2. Lagen som en spegel

Det andra bruket innebär att lagen också gäller våra hjärtan. Det räcker inte med en yttre laglydnad. Guds lag säger att vi skall älska Gud över allting och vår nästa som oss själva. Lagens uppgift är därför att visa oss vår synd.

Det är som när någon tittar sig i spegeln och upptäcker att han är mycket smutsig. Men syndens smuts är värre än allt annat. Den finns inne i våra hjärtan och är förskräcklig. När lagen får lysa in i våra liv med hela sitt ljus blir vi avslöjade och tillintetgjorda. Därför säger Bibeln om lagens andra bruk:

Men det var först genom lagen som jag lärde känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var om inte lagen hade sagt: Du ska inte ha begär. Men synden grep tillfället och väckte genom budordet alla slags begär i mig. Utan lag är synden död. En gång levde jag utan lag, men när budordet kom fick synden liv och jag dog. Det visade sig att budordet som skulle föra till liv ledde till död. Synden grep tillfället och bedrog mig genom budordet och dödade mig genom det. Alltså är lagen helig och budordet heligt, rätt och gott

(Rom. 7:7-12).

Lagens andra bruk är nödvändigt som en förberedelse för evangelium. Lagen visar människan att hennes synd är så stor att det inte finns någon räddning inför Guds stränga vrede.

Men avsikten är inte att vi skall förtvivla i detta tillstånd eller att vi i syndig säkerhet skall gå bort från Gud. Herrens avsikt är att den människa som blivit förskräckt och krossad av lagen sedan skall få höra evangelium.

Vi kan jämföra med en läkare som ställer diagnos och talar om för patienten att han eller hon lider av en dödlig sjukdom. Prover och annat visar detta klart och tydligt. Detta motsvarar lagens diagnos av vårt hopplösa tillstånd inför Gud. Vi är räddningslöst förlorade.

Men läkaren har också en metod att bota sjukdomen och han visar på en effektiv behandling som finns. Patienten tar då tacksamt emot detta besked. Men utan den allvarliga diagnosen hade patienten inte accepterat någon sådan behandling.

Detta motsvaras av evangelium. Det är ett effektivt botemedel mot synden och döden. Genom evangelium skänks syndernas förlåtelse och evigt liv. Men om människan inte först får höra lagens predikan har hon inte något behov av

evangeliets botemedel. Därför är lagens andra bruk så viktigt. Utan detta bruk kommer ingen människa att ta emot evangelium till frälsning.

Jesus säger ju: *Det är inte de friska som behöver läkare, utan de sjuka (Matt. 9:12).*

3. Lagen som en regel

När en kristen blivit omvänd och född på nytt genom evangelium gör han med glädje de goda gärningar som lagen föreskriver. Det är den helige Ande som verkar i den kristnes hjärta. Han lever då i harmoni med lagen.

Men samtidigt finns den gamla människan kvar och strider mot den nya människan. Därför måste den kristne även i fortsättningen ständigt höra lagen. Lagen straffar varje dag den kvarvarande synden och driver den kristne att bekänna sina synder och på nytt fly till evangelium, som ger kraft till kamp mot köttet. Det är den omvända Paulus som skriver:

Jag kan inte fatta att jag gör som jag gör. Det jag vill, det gör jag inte, men det jag hatar, det gör jag. Och om jag nu gör det jag inte vill, då erkänner jag att lagen är god. Men då är det inte längre jag som gör det, utan synden som bor i mig. Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött. Viljan finns hos mig, men inte förmågan att göra det goda. Det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag

Men om jag gör det jag inte vill, då är det inte längre jag som gör det utan synden som bor i mig (Rom. 7:15-20).

Den kristne behöver därför ständigt höra lagens predikan. Men sedan skall han strax vända sig till evangelium. Paulus fortsätter:

Jag arma människa! Vem ska rädda mig från denna dödens kropp? Gud vare tack, genom Jesus Kristus, vår Herre! Alltså tjänar jag själv med mitt sinne Guds lag, men med köttet tjänar jag syndens lag (Rom. 7:24f).

Den kristne löper också risken att hitta på egna gärningar, som han tycker är bättre och viktigare än vad Guds ord lär. Vi ser i kyrkans historia hur många onödiga och felaktiga regler som har ställts upp för de kristna som viktigare än Guds egen lag, t.ex. regler för mat och dryck, högtider, vallfärder, klosterväsen m.m. Därför behöver den kristne ständigt höra vad Gud själv säger i lagen. Där finns alla de rätta och viktiga gärningar och föreskrifter som Gud vill att vi skall följa.

Lagens tredje bruk betyder alltså två saker:

För det första vill vår nya människa av sig själv följa Andens ledning och ha sin lust i Guds lag. David skriver om detta:

Salig är den som inte följer de gudlösas råd, som inte går in på syndares väg och sitter bland föraktare, utan har sin glädje i

Herrens undervisning och begrundar hans ord både dag och natt. Han är som ett träd, planterat vid vattenbäckar, som bär sin frukt i rätt tid och vars löv inte vissnar. Och allt han gör, det lyckas väl (Ps. 1:1-3).

För det andra innebär lagens tredje bruk att vi som kristna ständigt behöver lagen som en klar och tydlig regel för våra liv. Eftersom den gamla människan ständigt vill locka oss in på avvägar behöver vi om och om igen höra vad Guds lag och bud säger.

Vi kan t.ex. se hur Paulus i sina brev först undervisar om synd och nåd. Han visar hur vår synd skiljer os från Gud, och hur vi blir upprättade genom evangelium. Sedan fortsätter aposteln med förmaningar och varningar om hur vi skall leva som kristna i världen och i den kristna kyrkan.

Det har tyvärr funnits och finns riktningar inom kristenheten, som föraktar lagen och menar att enbart evangelium bör förkunnas i kyrkan.

En av Luthers nära vänner och lärjungar, *Johannes Agricola från Eisleben (1494-1566)*, kom senare att hamna i en sådan hemsk villfarelse. Han menade då att lagen bara skulle förkunnas i samhället ("på rådhuset"), men inte i den kristna kyrkan. Trots att Agricola hade fått en

mycket grundlig utbildning i Wittenberg av både Luther och Melancton menade han sig veta bättre om frälsningsvägen än Luther själv. Han samlade t.ex. citat från Luther som skulle bevisa att denne i fråga om lag och evangelium talade mot sig själv. I hemlighet skrev han också rundbrev mot Luthers lära.

Syndakännedom kommer inte av lagen, menade Agricola, utan av evangelium. När människan får höra berättelserna om hur Jesus led och dog och om hur fruktansvärt Gud straffade sin egen son, så leder detta till syndakännedom. Alltså kommer även ångern över synden av evangelium, Därför skall endast evangelium förkunnas i kyrkan. Lagen hör inte hemma där.

Luther hade kärleksfullt tagit sig an hela Agricolas familj och haft honom som en son i sitt hus i flera år. Nu gjorde Luther allt han kunde för att förmå Agricola att ändra sig.

I flera skrifter och disputationer förklarade Luther tydligt hur allt som straffar våra synder är lag, medan evangelium aldrig förskräcker utan endast tröstar den av synden bekymrade människan. Agricola har därför på ett helt felaktigt sätt blandat samman lag och evangelium. Luther såg också till att skrifter av Agricola

inte fick tryckas och att han inte längre fick undervisa på universitetet, som ju på den tiden var en del av kyrkan.

Till sin glädje fick Luther därefter uppleva att Agricola efter några mycket allvarliga varningar och ingående lärodisputationer ångrade sig och lovade att ändra sin förkunnelse i enlighet med den bibliska läran.

Men glädjen blev kortvarig. Så snart Agricola fick börja undervisa igen återkom hans villfarelse. Trots att han år 1540 erkänt sin villfarelse och lovat att ändra sig kom han snart att på nytt agitera för sin falska uppfattning.

Efter Luthers död väckte han också stor förargelse genom att medverka i det s.k. "Augsburger interim", som var en kyrkoordning med eftergifter för romersk-katolska påtryckningar med vapenmakt. Agricola lämnade därefter Sachsen och utnämndes senare till hovpredikant och superintendent i Berlin där han dog 1566.

Vi har nu sett hur viktigt det är att förstå lag och evangelium rätt. Det är en grundförutsättning för att sedan också förstå den kristna etiken, som vi nu går närmare in på.

Fortsättning i nästa nr.